

SEL KOMMUNE

Plan for barns levekår og forebygging av barnefattigdom
Sel kommune 2026-2030

Innhold

1.0 Innledning	3
1.1. Bakgrunn og mandat	3
1.2 Formål og overordnet retning	3
1.3. Organisering av planarbeidet	4
1.4 Verdigrunnlag	4
1.5 Målgruppe	5
1.6 Begrepsavklaringer	5
2.0 Kunnskapsgrunnlag og utfordringsbilde i Sel	6
2.1 Om fattigdom i barnefamilier	7
2.1.1 Utsatte grupper	7
2.1.2 Konsekvenser	7
2.2 Barnefattigdom i Sel kommune	7
2.2.1 Omfang av vedvarende lavinntekt i Sel	8
2.2.2 Omfang etter husholdningstyper	8
2.2.3 Risikofaktorer i befolkningen i Sel	9
2.2.4 Arbeidsdeltakelse og økonomisk sårbarhet	10
2.2.5 Boforhold	11
2.3 Barnehagedeltakelse	12
2.4 Ungdata 2024	12
2.4.1 Opplevd familieøkonomi	13
2.4.2 Deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter	14
2.5 Utdanning og framtidig deltagelse i arbeidslivet	15
2.5.1 Grunnskolepoeng	15
2.5.2 Gjennomføring i videregående skole	16
2.6 Oppsummering av kunnskapsgrunnlaget og utfordringsbildet	16
3.0 Mål for arbeidet med barnefattigdom i Sel	17
3.1 Overordnet mål	17
3.2 Delmål 1: Redusere andelen barn som lever i barnefattigdom	17
3.3 Delmål 2: Sikre likeverdige oppvekstvilkår uavhengig av foreldrenes økonomi	17
3.4 Delmål 3: Styrke barn og unges deltagelse i barnehage, skole og fritid	18
3.5 Forankring i kommuneplanens samfunnsdel	18
4. Innsatsområder og tiltak	18
4.1 Ansvar og roller	18
4.2 Innsatsområde 1: Tidlig innsats og samordnet oppfølging	19
4.3 Innsatsområde 2: Familier i vedvarende lavinntekt	19
4.4 Innsatsområde 3: Deltakelse og inkludering	20
4.5 Innsatsområde 4: Mestring, læring og gjennomføring	20
5.0 Oppfølging og evaluering	20
5.1 Indikatorer	20
5.2 Kjennetegn på måloppnåelse	21

1.0 Innledning

De fleste barn og unge i Sel har gode oppvekstvilkår. Samtidig viser kunnskapsgrunnlaget at noen barn vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt og andre levekårsutfordringer som kan påvirke mulighetene for deltakelse, inkludering, læring og utvikling. Kommunen har derfor et ansvar for både å forebygge at barn og unge faller utenfor og å redusere konsekvensene av økonomiske utfordringer for de familiene som trenger støtte.

Plan mot barnefattigdom i Sel kommune er forankret i *Kommunal planstrategi 2024–2027* og *Kommuneplanens samfunnsdel 2018–2030*. Planen konkretiserer kommunens mål, prioriteringer og tiltak knyttet til barns oppvekstvilkår, deltakelse og levekår.

Planen bygger på lokale data, forskning og nasjonale føringer. Kunnskapsgrunnlaget beskriver omfanget av barnefattigdom og levekårsutfordringer i Sel, og danner grunnlaget for mål, innsatsområder og tiltak i planperioden.

Arbeidet med å forebygge og redusere barnefattigdom krever innsats fra flere tjenester og aktører. Planen legger derfor vekt på tidlig innsats, tverrfaglig samarbeid og et helhetlig perspektiv på barns oppvekstvilkår. Målet er å bidra til at alle barn og unge i Sel får mulighet til å delta, utvikle seg og mestre hverdagen uavhengig av familiens økonomi.

Planen er bygd opp slik at den først presenterer kunnskapsgrunnlaget og utfordringsbildet i kommunen. Deretter beskrives mål, innsatsområder og tiltak, før planen avsluttes med oppfølging og evaluering.

1.1. Bakgrunn og mandat

Planen er utarbeidet i tråd med følgende mandat fra kommunedirektørens ledergruppe:

Det skal utarbeides en helhetlig kommunal plan for å forebygge, redusere og avhjelpe barnefattigdom og levekårsutfordringer i kommunen. Planen skal bidra til bedre samordning av tjenester, målrettede tiltak og høyere grad av deltakelse for barn og unge i fritid, skole og nærmiljø.

Planen skal:

- bygge på kunnskap, data og lokale analyser
- være tverrsektorielt forankret
- inneholde konkrete mål, tiltak og ansvarsfordeling
- sikre tidlig og helhetlig innsats i barns oppvekst
- legge grunnlag for politiske prioriteringer og økonomiplan

Planen skal være et styringsverktøy for kommunens arbeid med å forebygge og redusere barnefattigdom, og bidra til en felles retning for innsatsen på tvers av tjenester og sektorer.

1.2 Formål og overordnet retning

Formålet med planen er å styrke kommunens arbeid med å forebygge, redusere og avhjelpe barnefattigdom og levekårsutfordringer. Planen skal bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår og like muligheter til deltakelse, læring og utvikling.

Planen bygger på målene i kommuneplanens samfunnsdel og skal særlig bidra til å realisere kommunens ambisjon om at alle barn og unge skal være med i Sel.

Tidlig innsats er et sentralt prinsipp i kommuneplanens samfunnsdel og legges også til grunn for denne planen. Tidlig identifisering, tverrfaglig samarbeid og samordnet oppfølging skal bidra til å forebygge at familier havner i vedvarende lavinntekt og redusere konsekvensene for barn som allerede lever i familier med økonomiske utfordringer.

Foreldrenes utdanning og tilknytning til arbeidslivet har stor betydning for familiens økonomi og barnas oppvekstvilkår. Forskning viser at lav inntekt og levekårsutfordringer kan gå i arv mellom generasjoner (SSB, 2019). Barnehage, skole og utdanning er derfor viktige arenaer for å fremme deltakelse, mestring og framtidige muligheter i arbeidslivet.

Følgende mål i kommuneplanens samfunnsdel er særlig relevante for denne planen:

- Alle barn i Sel har trygge oppvekstvilkår i familien
- Flere elever fra Sel fullfører og består videregående opplæring innen fem år
- Flere flyktninger og minoritetsspråklige deltar i ordinært arbeid eller utdanning etter avsluttet introduksjonsprogram
- Andelen uføre innbyggere i Sel er redusert

1.3. Organisering av planarbeidet

Arbeidet med planen har vært organisert med kommunalsjef oppvekst som administrativ eier.

Styringsgruppe

Kommunalsjef oppvekst

Kommunalsjef helse

Virksomhetsleder NAV

Tverrfaglig arbeidsgruppe

Avdelingsleder NAV

Virksomhetsleder barnevernstjenesten

Fagleder helsestasjonen

Virksomhetsleder skole

Virksomhetsleder barnehage

Virksomhetsleder kultur og fritid

Avdelingsleder flyktningtjenesten

Arbeidsgruppen har vært koordinert av en representant fra NAV.

For å sikre medvirkning og bred lokal forankring sendes planen på høring til ungdomsrådet, elderrådet, rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, FAU ved skolene og barnehagene samt relevante aktører i frivillig sektor. Innspill fra høringen vurderes før planen legges fram til endelig behandling.

1.4 Verdigrunnlag

Arbeidet med å forebygge og redusere barnefattigdom bygger på de overordnede verdiene i Sel kommune: samhandling, entusiasme og likeverd.

Samhandling

Framtidas kommune skapes gjennom samarbeid mellom innbyggere, frivillighet, næringsliv og offentlige tjenester. Arbeidet mot barnefattigdom forutsetter samhandling på tvers av tjenester, fagområder og sektorer.

Entusiasme

Sel kommune skal møte barn, unge og familier med engasjement, framtidstro og løsningsfokus. Vi skal bygge videre på lokale ressurser og bidra til at alle opplever tilhørighet og mestring.

Likeverd

Barn og familier har ulike forutsetninger og behov. Likeverd innebærer at tjenester og tiltak må tilpasses den enkeltes situasjon for å sikre reelle muligheter til deltakelse og utvikling.

1.5 Målgruppe

Planen retter seg mot kommunale tjenester, samarbeidspartnere og frivillige aktører som gjennom sitt arbeid møter barn, unge og familier som lever med eller står i fare for å komme i en økonomisk sårbar situasjon.

Planen skal bidra til et felles kunnskapsgrunnlag, tydelige prioriteringer og en samordnet innsats for å forebygge og redusere barnefattigdom i Sel kommune.

1.6 Begrepsavklaringer

Barnefattigdom

Begrepet *barnefattigdom* brukes i dag mindre enn tidligere og erstattes ofte med uttrykket *barn som vokser opp i lavinntektsfamilier*. I Norge handler barnefattigdom i stor grad om at barn ikke får delta på samme aktiviteter og sosiale arenaer som andre barn på grunn av familiens økonomi.

Samtidig mener noen at begrepet *barnefattigdom* bør brukes. De som lever med fattigdom kjenner allerede sin egen situasjon, mens det ofte er personer som ikke selv er berørt som opplever begrepet som ubehagelig. Det blir også pekt på at andre betegnelser kan gjøre utfordringen mindre tydelig og flytte oppmerksomheten bort fra problemet.

På bakgrunn av dette bruker denne planen begrepet *barnefattigdom*.

Relativ og absolutt fattigdom

SSB sier at er ingen bred enighet verken nasjonalt eller internasjonalt om hvordan fattigdom skal måles, men at det i hovedsak er det to ulike tilnærminger til fattigdom – *relativ* og *absolutt*. SSB definerer relativ og absolutt fattigdom slik:

«*Relativ* fattigdom dreier seg om å ha økonomi og levekår som er dårligere enn det som anses som vanlig eller nødvendig i samfunnet en lever i – altså sammenlignet med andre.»

«*Absolutt* fattigdom er å ikke være i stand til å dekke fysiske primærbehov som mat, klær og bolig.»

Vedvarende lavinntekt

Vedvarende lavinntekt innebærer at en husholdning over flere år har en inntekt som er vesentlig lavere enn det som er vanlig i samfunnet. SSB definerer vedvarende lavinntekt som en gjennomsnittlig inntekt under 60 prosent av medianinntekten i landet over en treårsperiode. Husholdninger som ligger under denne grensen, regnes som å ha vedvarende lavinntekt.

Tabellen nedenfor viser inntektsgrensene for vedvarende lavinntekt for ulike husholdningstyper. Grensene er beregnet som 60 prosent av medianinntekten etter skatt, i tråd med SSBs definisjon. Tallene gir et bilde av hvilke inntektsnivåer som regnes som vedvarende lavinntekt, og kan bidra til å identifisere familier som har behov for støtte. Samtidig viser de at tiltak som kvalifisering, utdanning og deltakelse i arbeidslivet kan være viktige virkemidler for å bedre familiens økonomiske situasjon.

	2024
	EU-skala, 60 prosent (kr)
Enslig	305 400
Enslig forsørger med ett barn	397 000
Enslig forsørger med to barn	488 600
Enslig forsørger med tre barn	580 200
Par uten barn	458 100
Par med ett barn	549 700
Par med to barn	641 300
Par med tre barn	732 900
Par med fire barn	824 600

Konkrete tall for lavinntekt etter skatt, 60% av medianinntekten ([09593: Lavinntektsgrenser i kroner \(EU- og OECD-skala\)](#), etter husholdningstype 2009-2024)

Utenforskap

Store norske leksikon beskriver utenforskap som manglende sosial tilknytning til samfunnet. Begrepet brukes om situasjoner der enkeltpersoner eller grupper står utenfor sentrale samfunnsarenaer, for eksempel arbeidsliv, utdanning eller språklige og kulturelle fellesskap. I denne planen brukes begrepet utenforskap om barn og unge voksne i alderen 18–29 år som står utenfor utdanning og arbeid.

2.0 Kunnskapsgrunnlag og utfordringsbilde i Sel

For å kunne prioritere riktige tiltak er det viktig å ha kunnskap om både omfanget av barnefattigdom og hvilke forhold som påvirker barns oppvekstvilkår i Sel. Kunnskapsgrunnlaget gir et bilde av situasjonen i kommunen og peker på områder som kan ha betydning for barns muligheter til deltakelse, inkludering og utvikling. Dette kapittelet beskriver først hva som kjennetegner fattigdom i barnefamilier og hvilke grupper som er særlig utsatt. Deretter presenteres statistikk om barnefattigdom og økonomisk sårbarhet i Sel, før det gis en oversikt over forhold som er viktige for barns oppvekstvilkår, som barnehagedeltakelse, deltakelse i fritidsaktiviteter, utdanning og gjennomføring av videregående opplæring. Samlet danner kunnskapsgrunnlaget grunnlag for mål, prioriteringer og tiltak i planen.

2.1 Om fattigdom i barnefamilier

Selv om Norge har høy levestandard, sier [Bufdir](#) at om lag én av ti barn i Norge vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt. Selv om andelen har variert over tid, har vedvarende lavinntekt over flere år vært en utfordring for mange barn og unge i Norge.

Fattigdom i Norge forstås som et relativt fenomen, der manglende ressurser kan begrense muligheten til å delta på lik linje med andre i samfunnets aktiviteter. For barn kan dette føre til færre muligheter innen utdanning, fritid og sosial deltakelse, og øke risikoen for utenforskap. For en nærmere beskrivelse av dette samfunnsfenomenet vises det til [Bufdirs faglige ressurside](#).

2.1.1 Utsatte grupper

Risikoen for å vokse opp i fattigdom er høyere i enkelte barnefamilier enn i andre, og flere risikofaktorer kan ofte opptre samtidig og forsterke hverandre. Bufdir beskriver følgende seks grupper som utsatte:

- Barn med enslige forsørgere
- Barn med innvandrerbakgrunn
- Barn i husholdninger med lav yrkestilknytning
- Barn med funksjonsnedsettelse eller kronisk sykdom
- Barn i husholdninger hvor hovedinntektstaker har lav utdanning
- Barn i husholdninger som mottar over halvparten av samlet inntekt gjennom offentlige overføringer

For en nærmere beskrivelse av de ulike gruppene vises det til [Bufdirs faglige ressurside](#).

2.1.2 Konsekvenser

Oppvekst i fattigdom kan påvirke barns levekår, utviklingsmuligheter og deltakelse på flere områder. Konsekvensene er ofte større ved langvarig lav inntekt og kan bidra til at fattigdom går i arv mellom generasjoner. Bufdir beskriver følgende mulige konsekvenser:

- Bolig og nærmiljø
- Helse
- Skole
- Sosiale fellesskap
- Fritidsaktiviteter
- Risiko for fattigdom
-

For en nærmere beskrivelse av konsekvensene vises det til [Bufdirs faglige ressurside](#).

2.2 Barnefattigdom i Sel kommune

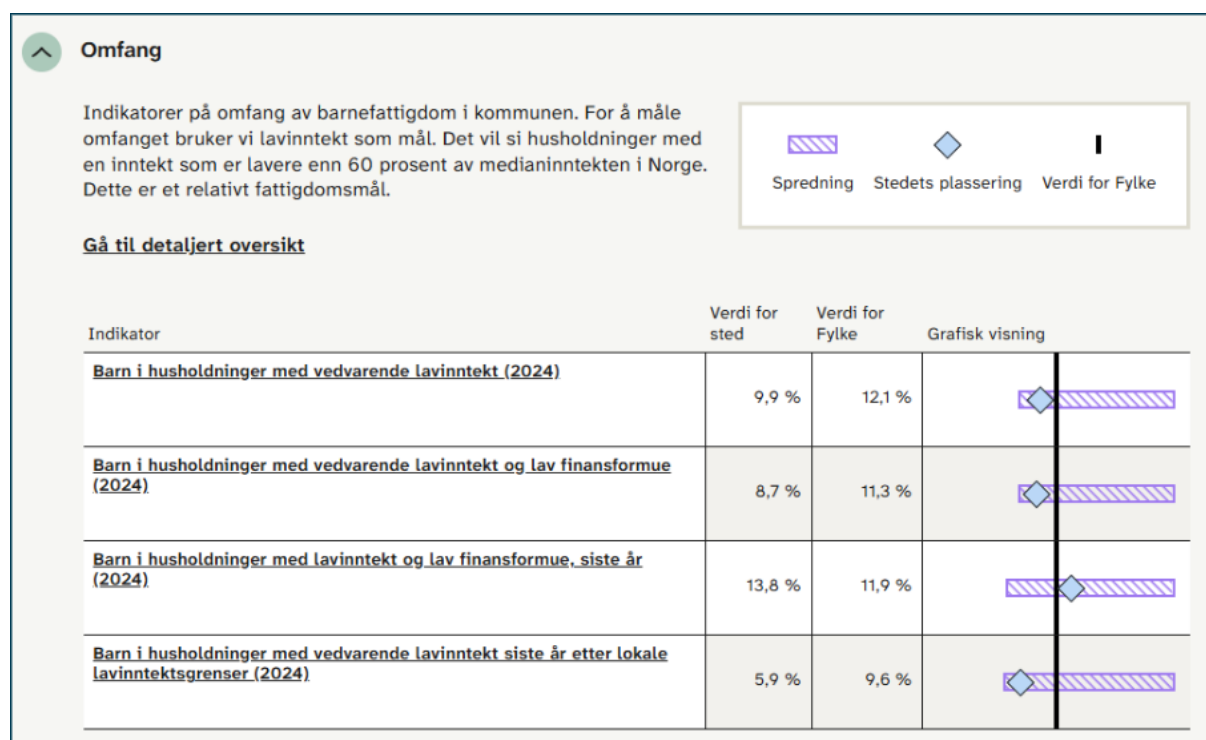
Bufdirs kommunemonitor for barnefattigdom er et verktøy som samler og presenterer statistikk om barn som vokser opp i familier med lav inntekt og andre levekårsutfordringer. Statistikken bygger i hovedsak på data fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Den gir kommunene kunnskap om omfanget av barnefattigdom, hvilke grupper som er særlig utsatt og hvordan situasjonen utvikler seg over tid. Kommunemonitoren gjør det mulig å sammenligne egen kommune med fylket eller landet for øvrig, og gir et viktig kunnskapsgrunnlag for planlegging og prioritering av tiltak. Informasjonen kan brukes til å identifisere risikofaktorer, følge utviklingen over tid og målrette innsatsen mot barn og familier som har

behov for støtte. Tabellene i dette kapitlet er hentet fra Bufdirs kommunemonitor, og gir et bilde av omfanget av barnefattigdom og økonomisk sårbarhet blant barn og unge i Sel kommune sammenlignet med fylket. Statistikken er et viktig grunnlag for vurderingene og tiltakene som presenteres videre i planen.

2.2.1 Omfang av vedvarende lavinntekt i Sel

Tabellen nedenfor viser at 9,9 prosent av barna i Sel bodde i husholdninger med vedvarende lavinntekt i 2024. Omfanget er dermed noe lavere enn gjennomsnittet for Innlandet fylke, som var 12,1 prosent. Historiske tall viser at andelen barn i vedvarende lavinntekt i Sel var høyere i perioden 2018-2019, da den lå på om lag 15 prosent. Utviklingen de senere årene tyder derfor på en reduksjon i omfanget.

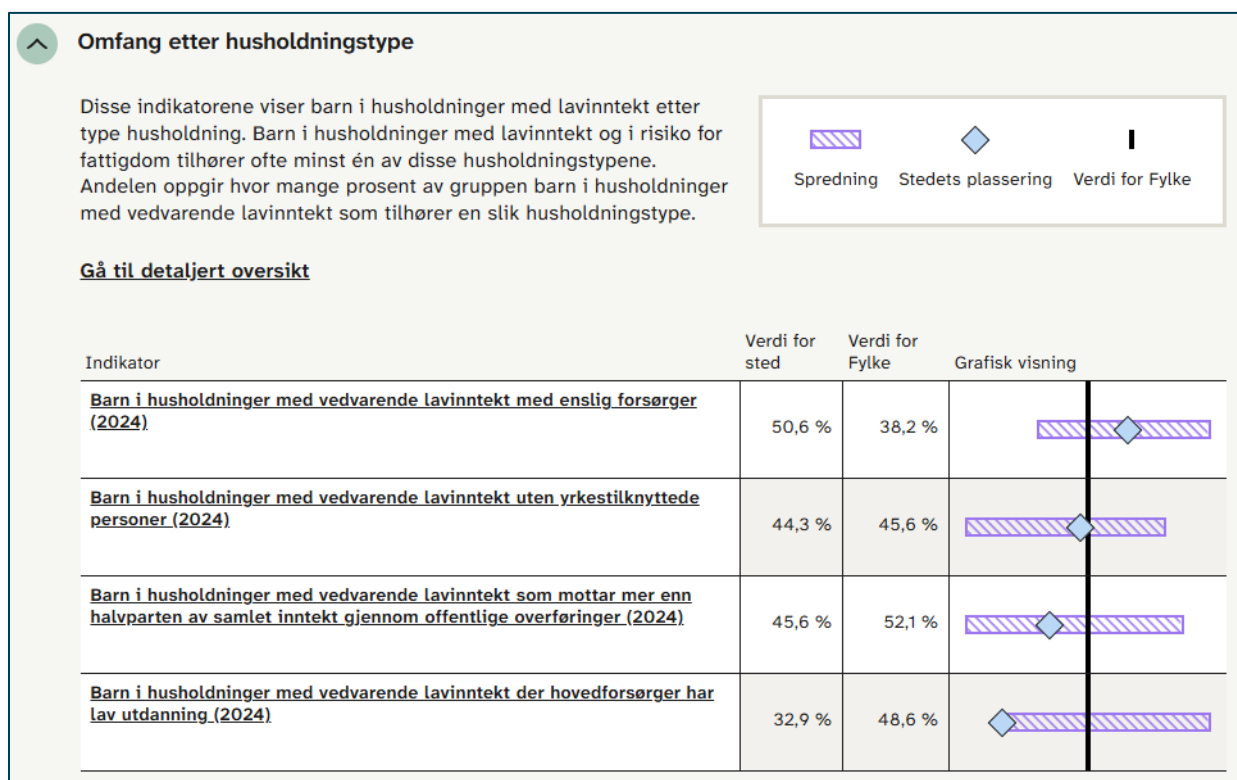
Når det benyttes lokale lavinntektsgrenser, er andelen barn 5,9 prosent. Dette må ses i sammenheng med at inntektsnivået i Sel generelt er lavere enn i fylket som helhet. Barn i Sel sammenligner seg i stor grad med andre barn i sitt nærmiljø, og færre vil derfor oppleve at familiens økonomi skiller seg vesentlig fra det som er vanlig lokalt. Samtidig viser tallene at en betydelig gruppe barn fortsatt vokser opp i familier med begrensede økonomiske ressurser, noe som kan påvirke mulighetene for deltakelse og inkludering på ulike arenaer.

2.2.2 Omfang etter husholdningstyper

Tabellen på neste side viser at halvparten av barna som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt i Sel i 2024, bor sammen med en enslig forsørger. Dette er en høyere andel enn i Innlandet fylke samlet sett. Videre lever om lag 45 prosent av barna i husholdninger der mer enn halvparten av inntekten kommer fra offentlige overføringer, og en tilsvarende andel bor i husholdninger uten yrkestilknyttede personer. Tallene understreker betydningen av arbeid og arbeidsdeltakelse for å forebygge barnefattigdom.

Tabellen viser også at en lavere andel av barna i vedvarende lavinntekt i Sel har en hovedforsørger med lavere utdanning, enn det som er vanlig i fylket. Dette kan tyde på at arbeidsmarkedet i Sel i større grad enn mange andre steder, tilbyr jobbmuligheter også for personer uten høyere utdanning. Samtidig viser tallene at utdanning alene ikke forklarer hvem som havner i vedvarende lavinntekt. Tilknytning til arbeidslivet ser ut til å være en vel så viktig faktor.

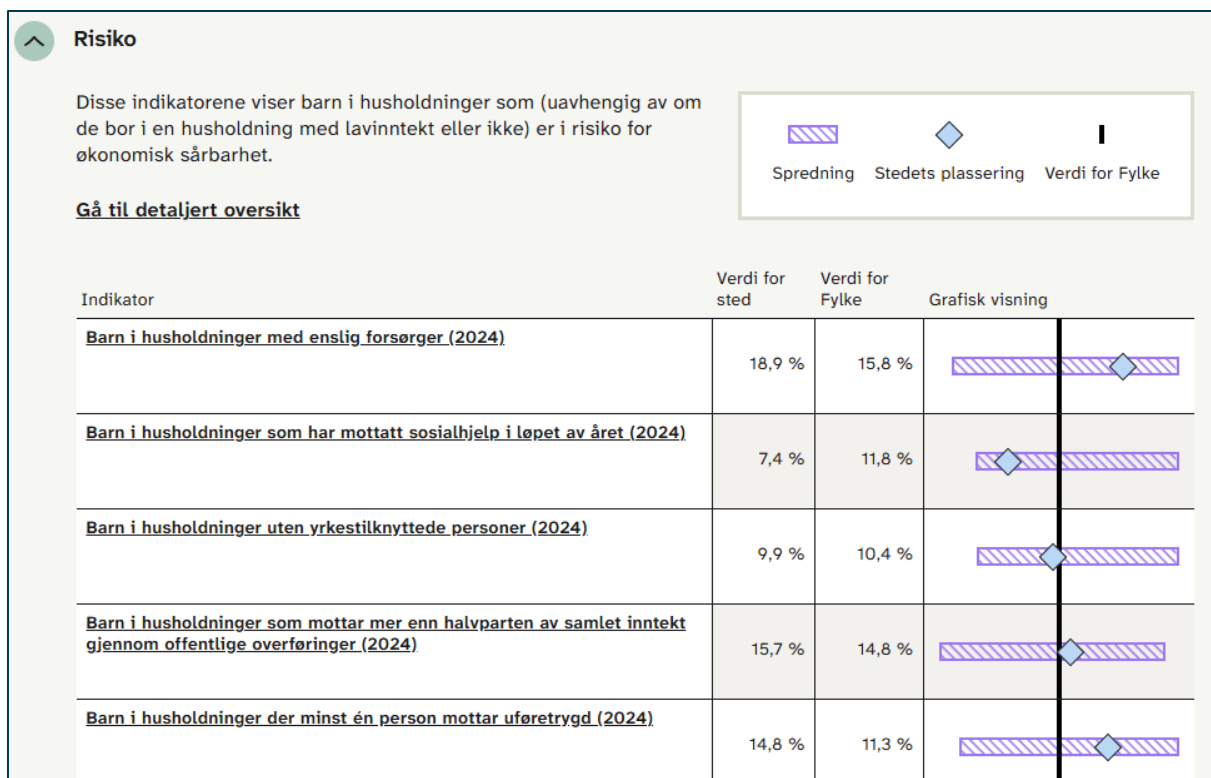

2.2.3 Risikofaktorer i befolkningen i Sel

Tabellen på neste side viser andelen barn i Sel som i 2024 bor i husholdninger med kjennetegn som kan øke risikoen for økonomiske utfordringer. Sammenlignet med Innlandet fylke er en større andel av barna i Sel bosatt hos enslige forsørgere og i husholdninger der minst én person mottar uføretrygd. Andelen barn i husholdninger som mottar mer enn halvparten av inntekten gjennom offentlige overføringer, er også noe høyere enn fylkesgjennomsnittet.

Samtidig er andelen barn i husholdninger som har mottatt sosialhjelp i løpet av året lavere enn i fylket samlet sett, mens andelen barn i husholdninger uten yrkestilknyttede personer ligger omtrent på nivå med fylket.

Tallene viser at flere kjente risikofaktorer for økonomisk sårbarhet er til stede i Sel. Særlig peker enslige forsørgere, avhengighet av offentlige overføringer og uføretrygd seg ut som forhold som kan øke risikoen for at barn vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt.

2.2.4 Arbeidsdeltakelse og økonomisk sårbarhet

Arbeidsdeltakelse har stor betydning for familiens økonomi og barnas oppvekstvilkår. For de fleste familier er arbeid den viktigste kilden til inntekt, og manglende tilknytning til arbeidslivet kan øke risikoen for økonomiske utfordringer og vedvarende lavinntekt.

Tall fra NAV Sel viser at enkelte barn i kommunen vokser opp i familier som mottar økonomisk sosialhjelp. Utviklingen over tid viser at behovet for økonomisk bistand fortsatt berører familier med barn, og understreker betydningen av tiltak som kan forebygge økonomisk sårbarhet og styrke familiers tilknytning til utdanning og arbeid.

Tabellen på neste side viser andelen uføretrygdede i Sel kommune. Andelen uføre i befolkningen samlet har vært relativt stabil de siste årene og ligger på om lag 15 prosent. Blant unge voksne i alderen 25-34 år har andelen derimot økt fra 6,3 prosent i 2021 til 9,2 prosent i 2025. Dette er en aldersgruppe hvor mange er i etableringsfasen og har eller får barn. Utviklingen kan derfor ha betydning for familiers økonomiske situasjon og barns oppvekstvilkår.

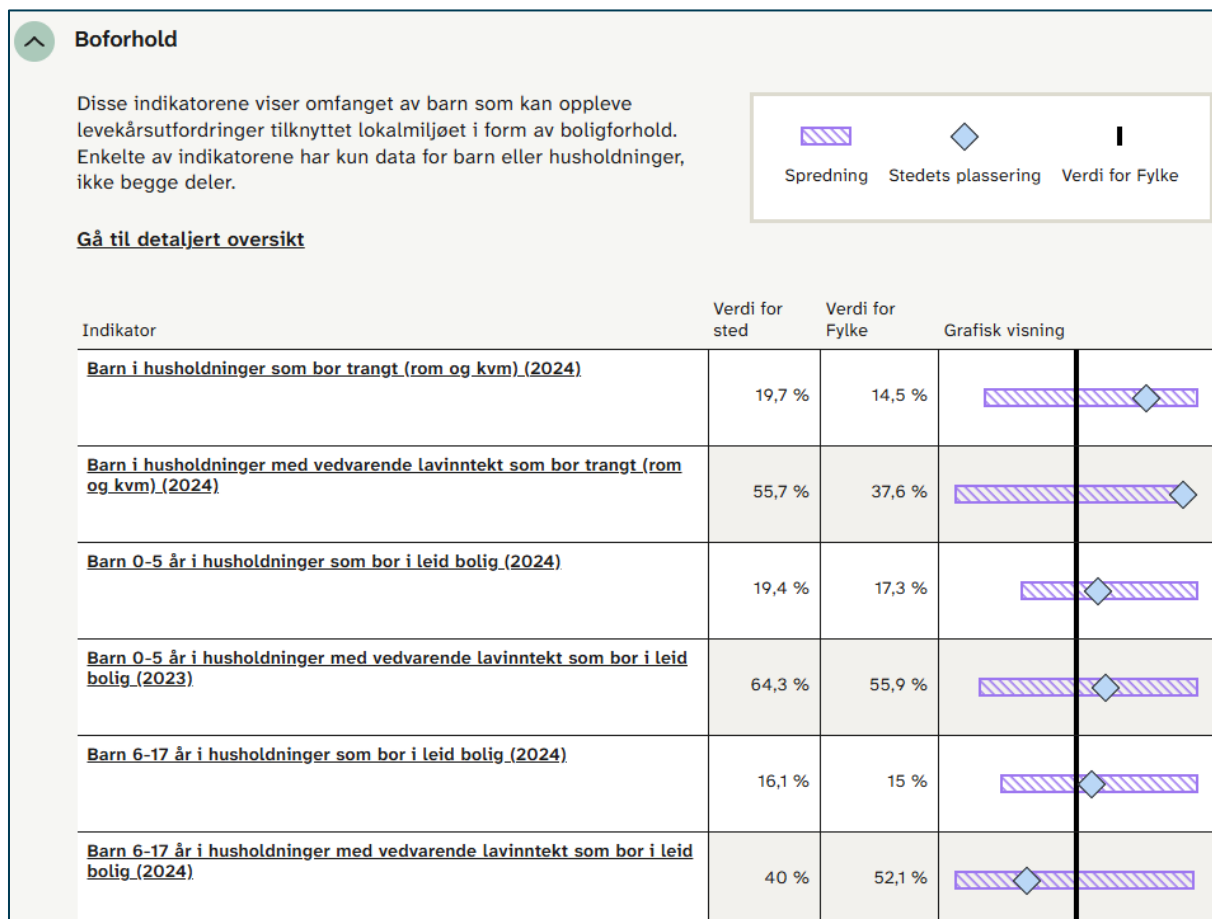
Uføretrygd er en viktig inntektssikring for personer som har varig nedsatt arbeidsevne. Samtidig viser tallene at det er viktig at kommunen arbeider for at flest mulig kan fullføre utdanning og delta i arbeidslivet. Dette kan bidra til å forebygge økonomisk sårbarhet og redusere risikoen for at barn vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt.

	Uføretrygdede i prosent av befolkningen				
	2021	2022	2023	2024	2025
3437 Sel					
18-67 år	15,7	16,2	15,3	15,5	15,5
18-24 år	2,0	1,3	1,8	1,6	1,9
25-34 år	6,3	8,0	8,0	8,8	9,2

Kilde: SSB

2.2.5 Boforhold

Boforhold er en viktig del av barns oppvekstvilkår. Tall fra Bufdirs kommunemonitor viser at en større andel barn i Sel bor trangt sammenlignet med gjennomsnittet for Innlandet. Dette gjelder særlig barn som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt, der over halvparten bor trangt. Trangboddhet kan begrense mulighetene for lek, læring, privatliv og sosial deltakelse, og kan dermed forsterke konsekvensene av økonomisk sårbarhet.

Tabellen ovenfor viser også hvor mange barn som bor i leid bolig. Å bo i leid bolig er imidlertid ikke nødvendigvis et tegn på økonomiske utfordringer, og trenger ikke i seg selv å ha negative konsekvenser for barn. I et barnefattigdomsperspektiv er det derfor først og fremst tallene om trangboddhet som er relevante.

2.3 Barnehagedeltakelse

Barnehage er en viktig arena for lek, læring, språkutvikling og sosial utvikling. Barnehagedeltakelse kan bidra til å utjevne sosiale forskjeller mellom barn og gi gode forutsetninger for videre skolegang.

Barnehageplass er også viktig for foreldres mulighet til å delta i arbeid eller utdanning, og kan dermed bidra til å forebygge økonomiske utfordringer i familier.

Tabellen nedenfor viser at dekningsgraden i barnehage i Sel i 2025 var høy for alle aldersgrupper. For de fleste alderstrinnene gikk mellom 95 og 100 prosent av barna i barnehage. For fireåringene var dekningsgraden 91,4 prosent. Det noe lavere tallet kan ha sammenheng med at Sel hadde asylmottak i med barn som var folkeregistrert i Sel i 2025. Barn som bor i asylmottak har ikke automatisk rett til barnehageplass, noe som kan ha påvirket statistikken.

Tallene viser at de aller fleste barn i Sel går i barnehage. Dette er positivt både for barns utvikling og for familiens mulighet til å være i arbeid eller utdanning. Barnehagedeltakelse er derfor en viktig faktor i kommunens arbeid for å forebygge utenforskap og redusere risikoen for at fattigdom går i arv mellom generasjoner.

	2025 ?				
	1 år ?	2 år ?	3 år ?	4 år ?	5 år ?
Nasjonalt - Fylke - Kommune	Andel ?	Andel ?	Andel ?	Andel ?	Andel ?
✓ Hele landet	84,0%	95,5%	97,3%	97,5%	97,6%
✓ Innlandet	83,3%	94,7%	97,3%	97,0%	97,7%
Sel	79,6%	97,8%	100,0%	91,4%	100,0%

Kilde: Udir

2.4 Ungdata 2024

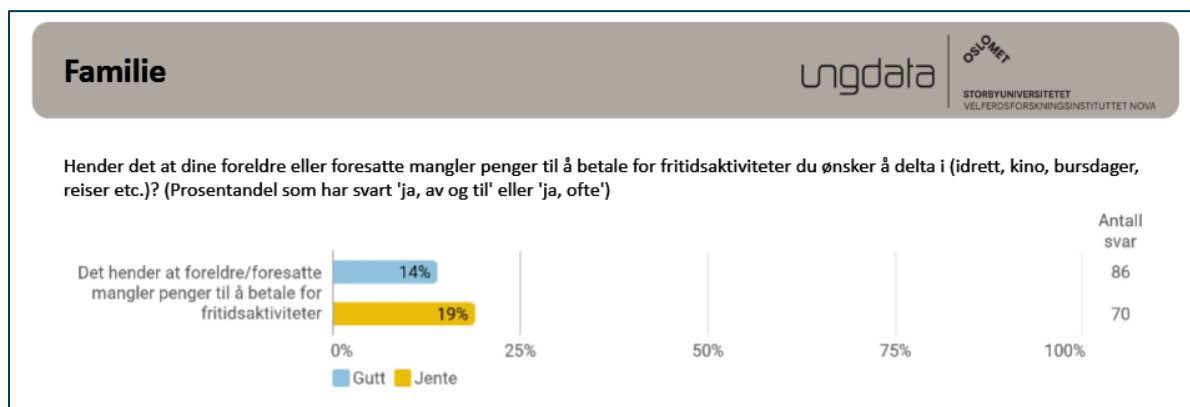
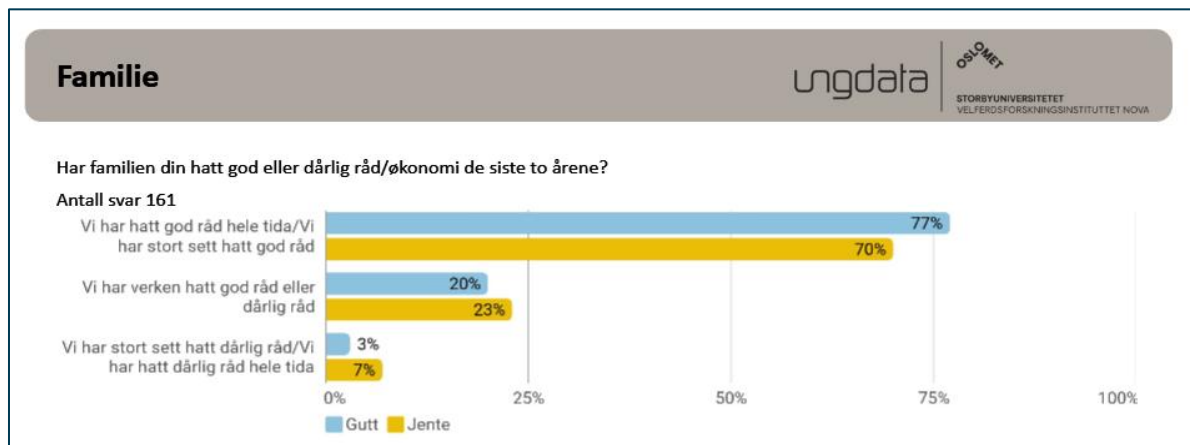
Ungdata er en nasjonal spørreundersøkelse som kartlegger hvordan barn og unge opplever sin egen hverdag. Undersøkelsen gir kunnskap om blant annet trivsel, helse, skole, fritid, venner og familie, og brukes av kommuner og myndigheter i arbeidet med å utvikle gode tjenester og oppvekstvilkår for barn og unge. I arbeidet med barnefattigdom er Ungdata særlig relevant fordi undersøkelsen gir innsikt i hvordan ungdom selv opplever familiens økonomiske situasjon og hvilke konsekvenser den kan ha for deltakelse og inkludering. Resultatene kan bidra til å belyse forhold som ikke fanges opp gjennom statistikk om inntekt og levekår alene.

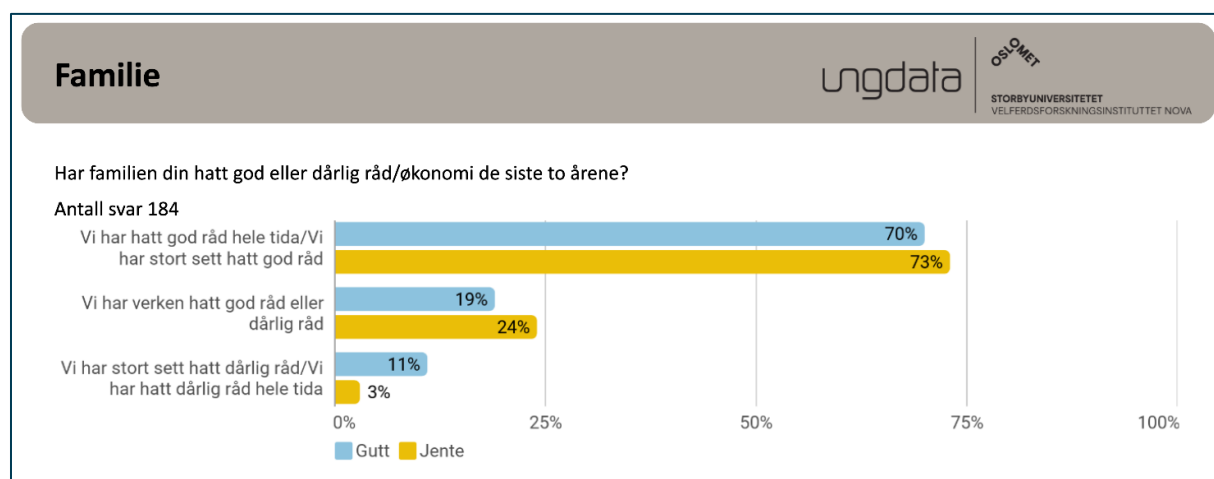
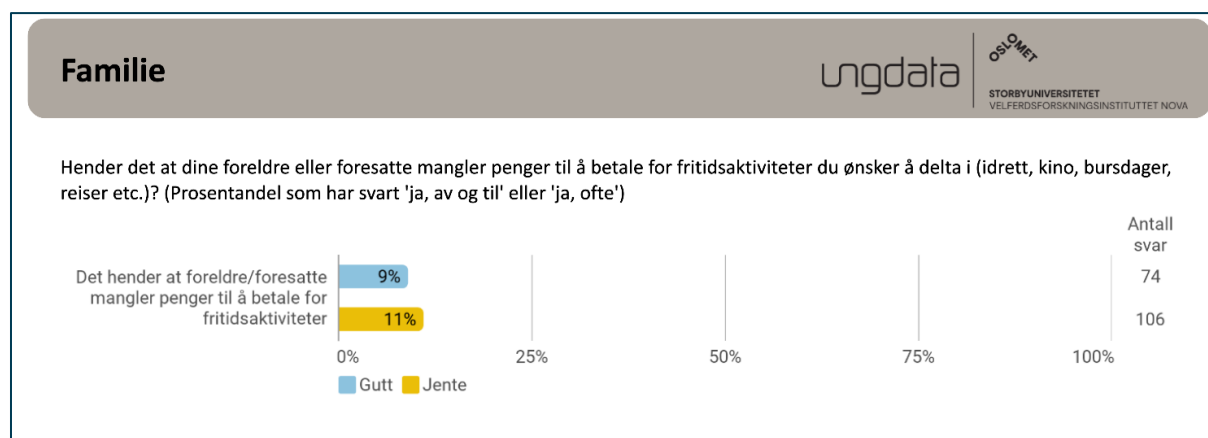
Ungdata gjennomføres normalt hvert tredje år i kommunene. Neste undersøkelse i Sel er planlagt i 2027. Da skal også elever på 5.-7. trinn gjennomføre undersøkelsen. Kommunen vil dermed få kunnskap om hvordan barn på mellomtrinnet opplever trivsel, tilhørighet, fritid, familie og skole, i tillegg til resultater fra ungdomsskole og videregående opplæring. Dette vil gi et bredere kunnskapsgrunnlag for det videre arbeidet med barns oppvekstvilkår og forebygging av utenforskap.

2.4.1 Opplevd familieøkonomi

Ungdata 2024 gir innsikt i hvordan ungdom i Sel opplever familiens økonomiske situasjon. Tabellene nedenfor og på neste side viser svar fra elever på ungdomsskolen og videregående skole. Svarene i undersøkelsen viser at de fleste ungdommene i Sel opplever at familien har god økonomi. Samtidig oppgir en mindre gruppe at familien over tid har hatt dårlig råd. Tallene viser også at noen ungdommer opplever at foreldrene mangler penger til aktiviteter de ønsker å delta i. Dette viser at økonomiske forskjeller også oppleves blant ungdom i Sel, og at økonomi kan være en barriere for deltakelse i fritidsaktiviteter og sosiale fellesskap.

Svar fra elever i ungdomsskolen

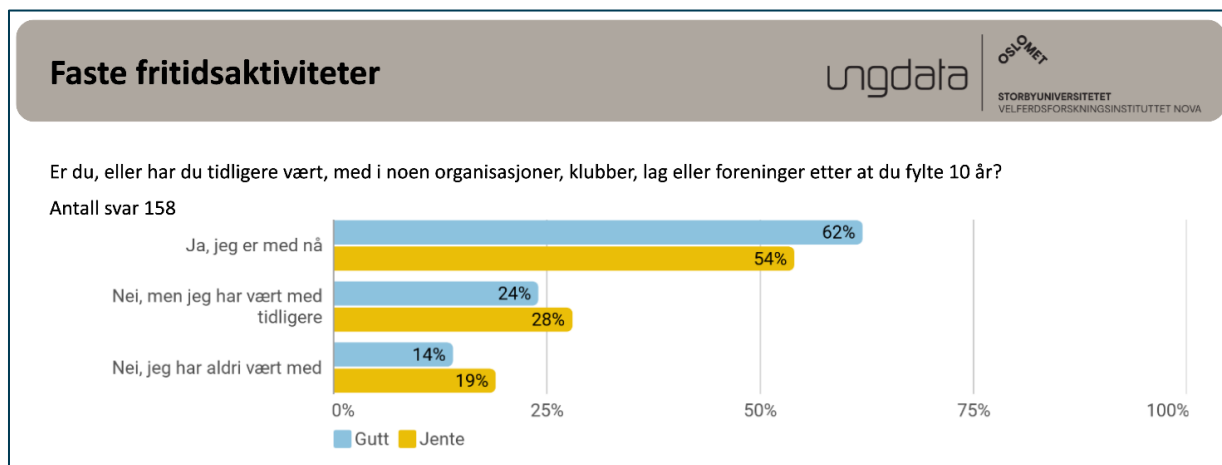

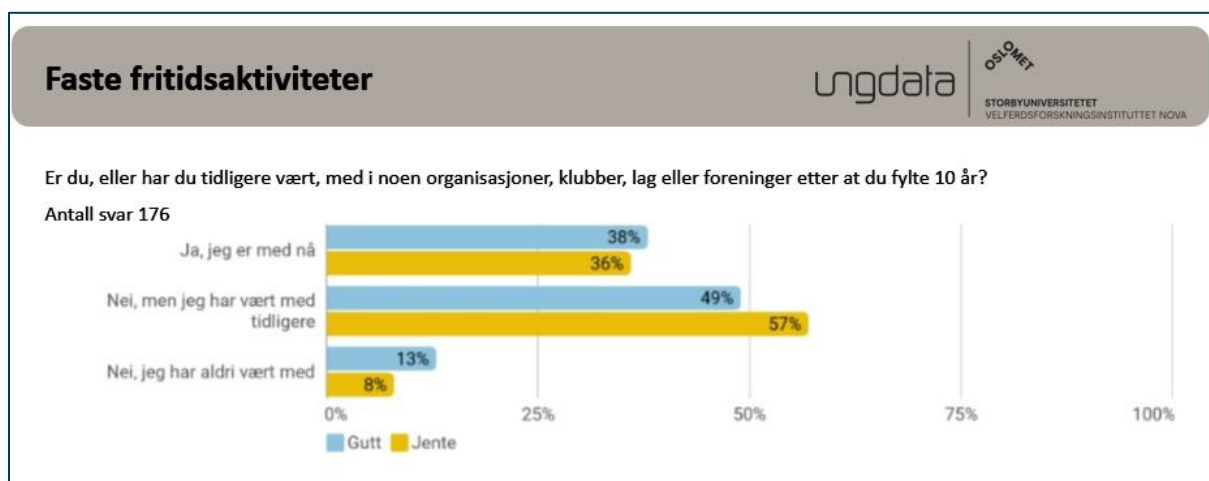
2.4.2 Deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter

Tabellene på neste side fra Ungdata 2024 viser at de fleste ungdommene i Sel deltar eller har deltatt i organiserte fritidsaktiviteter. Samtidig oppgir 14 prosent av guttene og 19 prosent av jentene på ungdomsskolen, og 13 prosent av guttene og 8 prosent av jentene i videregående skole, at de aldri har deltatt i slike aktiviteter. Dette kan tyde på at enkelte barn og unge står utenfor viktige sosiale arenaer. Selv om årsakene kan være sammensatte, viser Ungdata også at noen ungdommer opplever at familiens økonomi begrenser muligheten til å delta i aktiviteter de ønsker å være med på.

Deltakelse i faste fritidsaktiviteter, ungdomsskolen

Deltakelse faste fritidsaktiviteter, videregående skole

2.5 Utdanning og framtidig deltakelse i arbeidslivet

Fullført videregående opplæring er en viktig faktor for framtidig deltakelse i arbeidslivet og muligheten til å oppnå en stabil inntekt. Ungdom som ikke fullfører videregående opplæring har høyere risiko for utenforskap, arbeidsledighet og økonomiske utfordringer senere i livet.

2.5.1 Grunnskolepoeng

Grunnskolepoeng er et mål på elevenes samlede karakterresultater ved avslutningen av 10. trinn. Poengene beregnes ut fra standpunkt- og eksamenskarakterer og brukes blant annet ved opptak til videregående opplæring.

Tabellen på neste side viser at elevenes grunnskolepoeng i Sel har økt de siste tre skoleårene, fra 40,5 poeng i 2022–23 til 43,3 poeng i 2024–25. I 2024–25 ligger Sel over både Innlandet fylke og

landsgjennomsnittet. Dette tyder på at elevene i Sel samlet sett oppnår gode faglige resultater ved avslutningen av grunnskolen.

Grunnskolepoeng sier ikke noe direkte om hvor mange som fullfører videregående opplæring, men er en indikator på elevenes faglige forutsetninger når de begynner i videregående skole. Gode faglige resultater kan øke sannsynligheten for å fullføre videregående opplæring, som igjen er viktig for framtidig deltakelse i arbeidslivet, økonomisk selvstendighet og for å forebygge utenforskap og vedvarende lavinntekt. Derfor er utviklingen i grunnskolepoeng relevant i arbeidet med å forebygge barnefattigdom på lengre sikt.

	2022-23 ?	2023-24 ?	2024-25 ?
	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?
	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?
Nasjonalt - Fylke - Kommune - Enhet	Grunnskolepoeng ?	Grunnskolepoeng ?	Grunnskolepoeng ?
- Hele landet	42,4	42,2	42,2
- Innlandet	41,9	41,8	41,6
+ Sel	40,5	42,1	43,3

Kilde: Udir

2.5.2 Gjennomføring i videregående skole

Tall fra Innlandet fylkeskommune viser at andelen elever fra Sel som fullfører skoleåret med beståtte karakterer i alle fag varierer fra år til år. Resultatene har i flere år ligget på nivå med eller over landsgjennomsnittet. Variasjonene må ses i sammenheng med at elevgrunnet er relativt lite, slik at enkeltkull kan påvirke resultatene. Gjennomføring og mestring i videregående opplæring er viktige faktorer for videre utdanning, arbeid og deltakelse i samfunnet, og kan derfor ha betydning for risikoen for framtidig utenforskap og økonomisk sårbarhet.

2.6 Oppsummering av kunnskapsgrunnet og utfordringsbildet

Kunnskapsgrunnet viser at de fleste barn og unge i Sel har gode oppvekstvilkår, men at enkelte familier står overfor økonomiske og sosiale utfordringer som kan påvirke barn og unges muligheter for deltakelse og inkludering. Andelen barn som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt er lavere enn gjennomsnittet for Innlandet, men det er fortsatt barn i kommunen som vokser opp med begrensede økonomiske ressurser.

Tallene viser at risikoen for økonomisk sårbarhet særlig er knyttet til forhold som enslig forsørgelse, svak tilknytning til arbeidslivet, mottak av offentlige ytelser og uføretrygd. Samtidig er trangboddhet mer utbredt blant barn i lavinntektsfamilier enn blant barn generelt.

Barnehagedeltakelsen i Sel er høy, noe som gir gode forutsetninger for barns utvikling og foreldres mulighet til å delta i arbeid eller utdanning. Resultater fra Ungdata viser at de fleste ungdommene opplever familiens økonomi som god og deltar i organiserte fritidsaktiviteter. Samtidig opplever noen ungdommer at økonomi begrenser muligheten til å delta i aktiviteter og sosiale fellesskap.

På lengre sikt viser kunnskapsgrunnlaget at utdanning og gjennomføring i videregående opplæring er viktige faktorer for deltakelse i arbeidslivet og økonomisk selvstendighet. Samlet understreker funnene betydningen av tidlig innsats, gode oppvekstvilkår og inkluderende arenaer for å forebygge utenforskap og redusere risikoen for at økonomiske utfordringer går i arv mellom generasjoner.

3.0 Mål for arbeidet med barnefattigdom i Sel

Arbeidet med å forebygge barnefattigdom handler om mer enn familiens inntekt. Det handler også om barns mulighet til å delta i fellesskap, utvikle sine ressurser og oppleve trygghet og mestring i hverdagen. Med bakgrunn i kunnskapsgrunnlaget i kapittel 2, er det fastsatt overordnede mål og delmål som skal bidra til gode og likeverdige oppvekstvilkår for alle barn og unge i Sel. Målene i planen er forankret i kommuneplanens samfunnsdel og skal bidra til at alle barn og unge i Sel får mulighet til å delta, utvikle seg og gjennomføre et helhetlig opplæringsløp.

3.1 Overordnet mål

Redusere barnefattigdom og sikre at alle barn og unge i Sel har mulighet til å delta og utvikle seg uavhengig av familiens økonomi.

3.2 Delmål 1: Redusere andelen barn som lever i barnefattigdom

Strategier:

- Identifisere familier med levekårsutfordringer tidlig og tilby samordnet oppfølging
- Bidra til at foreldre og foresatte styrker sin tilknytning til utdanning, arbeid eller arbeidsrettede tiltak
- Sikre at familier får informasjon om og tilgang til aktuelle økonomiske støtteordninger og rettigheter
- Styrke foreldres mulighet til å delta i arbeidsliv eller utdanning gjennom helhetlig oppfølging og samarbeid mellom tjenester
- Videreutvikle samarbeidet mellom kommunen, NAV, frivilligheten og andre aktører for å forebygge og redusere økonomisk utenforskap

3.3 Delmål 2: Sikre likeverdige oppvekstvilkår uavhengig av foreldrenes økonomi

Strategier:

- Forebygge utenforskap gjennom inkluderende fellesskap i barnehage og skole.
- Legge til rette for at familier enkelt kan få informasjon om, og tilgang til, aktuelle støtte- og hjelpetiltak.
- Sikre at barn i familier med levekårsutfordringer får tidlig og koordinert støtte fra relevante tjenester

3.4 Delmål 3: Styrke barn og unges deltakelse i barnehage, skole og fritid

Strategier:

- Redusere økonomiske barrierer for deltakelse i kultur-, idretts- og fritidsaktiviteter.
- Videreutvikle inkluderende fellesskap i barnehage og skole som fremmer deltakelse og tilhørighet
- Sikre at barn og unge blir hørt og får innflytelse i saker som angår dem

3.5 Forankring i kommuneplanens samfunnsdel

Arbeidet med barnefattigdom og levekår er forankret i kommuneplanens samfunnsdel og støtter særlig opp under målet om en nullvisjon mot frafall i videregående opplæring og at alle barn og unge skal med i Sel. Planen bygger på kommuneplanens mål om tidlig innsats, inkluderende oppvekstarenaer, deltakelse i fritidsaktiviteter, styrking av foreldrerollen og aktiv oppfølging av unge utenfor arbeid og utdanning.

4. Innsatsområder og tiltak

Barnefattigdom og levekårsutfordringer har ofte sammensatte årsaker og krever en helhetlig innsats fra flere tjenester og aktører. Arbeidet handler både om å forebygge at familier havner i en vanskelig økonomisk situasjon og om å redusere konsekvensene for barn og unge som allerede vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt. Innsatsen i planperioden skal bygge på tidlig innsats, tverrfaglig samarbeid og et felles ansvar for å sikre gode oppvekstvilkår for alle barn og unge i Sel.

4.1 Ansvar og roller

Arbeidet med å forebygge og redusere barnefattigdom er et felles ansvar på tvers av kommunale tjenester, frivilligheten og andre samarbeidspartnere.

Nav

- Bidra med økonomisk råd og veiledning
- Forvalte økonomiske støtteordninger og virkemidler
- Bidra til at foreldre og foresatte kommer i arbeid, utdanning eller kvalifisering
- Delta i tverrfaglig oppfølging av familier med levekårsutfordringer

Helsestasjon og skolehelsetjeneste

- Bidra til tidlig identifisering av barn og familier som trenger støtte
- Veilede og henvise familier til relevante tjenester
- Bidra til forebyggende arbeid og tverrfaglig samarbeid

Fastleger

- Bidra til å identifisere barn og familier som kan ha behov for støtte og oppfølging.
- Informere om og henvise til relevante kommunale tjenester ved behov.
- Bidra til tidlig innsats gjennom oppfølging av barn, unge og foreldre med helseutfordringer som kan påvirke familiens livssituasjon.
- Delta i tverrfaglig samarbeid når det er nødvendig og hensiktsmessig.

Barnehage

- Bidra til inkluderende fellesskap og likeverdige utviklingsmuligheter for alle barn
- Følge opp barns trivsel, utvikling og læring gjennom tidlig innsats og tilpasset støtte
- Bidra til gode overganger mellom barnehage og skole

Skole og SFO

- Bidra til at alle elever opplever tilhørighet, mestring og deltakelse
- Følge opp elevenes faglige og sosiale utvikling gjennom systematisk kartlegging og tilpasset opplæring
- Identifisere elever som trenger ekstra støtte og sette inn tiltak tidlig
- Bidra til gode overganger fra barnehage til skole, fra grunnskole til videregående opplæring

PPT (Pedagogisk-psykologisk tjeneste)

- Bidra til at barn og unge får et inkluderende og tilpasset opplæringstilbud
- Bistå barnehager og skoler i arbeidet med tidlig innsats, tilrettelegging og mestring
- Delta i tverrfaglig samarbeid når barn og unge har behov for samordnet oppfølging

Barnevernstjenesten

- Bidra med tidlig støtte og hjelp til barn og familier som har behov for det
- Samarbeide med andre tjenester om oppfølging av familier med sammensatte utfordringer
- Bidra til å styrke barns omsorgssituasjon, utvikling og muligheter for deltakelse
- Delta i tverrfaglig arbeid for å sikre helhetlige og koordinerte tjenester til barn og familier

Kultur, fritid og frivillighet

- Legge til rette for deltakelse uavhengig av familiens økonomi
- Videreutvikle lavterskeltilbud og møteplasser
- Bidra til utlåns- og gjenbruksordninger for utstyr
- Samarbeide om inkluderende aktiviteter for barn og unge

4.2 Innsatsområde 1: Tidlig innsats og samordnet oppfølging

Tidlig identifisering og rask oppfølging kan bidra til å forebygge at økonomiske og sosiale utfordringer utvikler seg til mer omfattende problemer for barn og familier.

Tiltak

- Styrke kompetansen om levekårsutfordringer og barnefattigdom i tjenester som møter barn og familier
- Sikre informasjon om støtteordninger, rettigheter og hjelpetiltak
- Videreutvikle samarbeidet mellom kommunale tjenester som møter barn, unge og familier
- Legge til rette for samordnet og helhetlig oppfølging av familier med sammensatte utfordringer

4.3 Innsatsområde 2: Familier i vedvarende lavinntekt

Kunnskapsgrunnlaget viser at enkelte familier har langvarige økonomiske utfordringer. Innsatsen skal bidra til å styrke familiens økonomiske og sosiale situasjon over tid.

Tiltak

- Videreutvikle kommunalt investeringsteam som arbeidsform for familier med sammensatte utfordringer
- Prioritere oppfølging av familier med vedvarende lavinntekt og enslige forsørgere
- Tilby økonomisk råd og veiledning til familier som har behov for det
- Styrke samarbeidet mellom NAV og øvrige kommunale tjenester
- Bidra til at flere foreldre og foresatte deltar i arbeid, utdanning eller kvalifisering

4.4 Innsatsområde 3: Deltakelse og inkludering

Alle barn og unge skal ha mulighet til å delta i fellesskap og aktiviteter uavhengig av familiens økonomi.

Tiltak

- Redusere økonomiske barrierer for deltakelse i fritidsaktiviteter
- Videreutvikle gratis møteplasser og lavterskeltilbud for barn og unge
- Styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner, lag og foreninger
- Videreutvikle utlåns- og gjenbruksordninger for utstyr
- Legge til rette for sommerjobb og andre mestringsarenaer for ungdom

4.5 Innsatsområde 4: Mestring, læring og gjennomføring

Barnehage, skole og videregående opplæring er viktige arenaer for utvikling, inkludering og framtidig deltakelse i arbeidslivet.

Tiltak

- Følge opp barns og elevers utvikling, læring og progresjon gjennom systematisk observasjon, kartlegging og tilpasset støtte
- Arbeide målrettet for at alle elever skal oppleve faglig og sosial mestring
- Sikre tidlig oppfølging av barn og elever som viser tegn til utfordringer
- Videreutvikle samarbeidet mellom hjem, barnehage, skole og støttetjenester
- Sikre gode overganger mellom barnehage, grunnskole og videregående opplæring
- Arbeide for økt gjennomføring i videregående opplæring

5.0 Oppfølging og evaluering

Arbeidet med å forebygge og redusere barnefattigdom skal følges opp gjennom regelmessig vurdering av utviklingen i relevante indikatorer. Statistikken skal brukes til å vurdere om innsatsen bidrar til å nå målene i planen og om det er behov for justeringer i tiltak og prioriteringer.

5.1 Indikatorer

Barnefattigdom og levekår

- Andel barn som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt
- Andel barn som bor trangt
- Andel barn i husholdninger som mottar sosialhjelp
- Andel barn i husholdninger uten yrkestilknyttede personer

Deltakelse og inkludering

- Deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter (Ungdata)
- Ungdoms opplevelse av familiens økonomiske situasjon (Ungdata)
- Bruk av fritidskort, utstyrssentral eller andre lokale støtteordninger (dersom slike tall finnes)

Utdanning og oppvekst

- Barnehagedekning
- Grunnskolepoeng
- Gjennomføring i videregående opplæring
- Ungdoms trivsel og tilhørighet (Ungdata)

Arbeid og økonomisk selvstendighet

- Antall sosialhjelpsmottakere med forsørgeransvar
- Andel unge uføre
- Deltakelse i arbeid eller kvalifisering blant foreldre som mottar økonomisk sosialhjelp

5.2 Kjennetegn på måloppnåelse

- Færre barn lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt
- Flere barn og unge deltar i organiserte fritidsaktiviteter
- Færre barn opplever at familiens økonomi begrenser deltakelse
- Flere ungdommer fullfører videregående opplæring
- Flere foreldre har tilknytning til arbeid eller utdanning

Denne planen er utarbeidet med støtte fra kunstig intelligens (KI) og er redaksjonelt gjennomgått og kvalitetssikret av saksbehandler før publisering.